

SPODNJA SAVINJSKA DOLINA: V TOKU IDEJ IN DOŽIVETIJ PO DOLINI ZELENEGA ZLATA

Alenka Jelen, Miha Klemenčič, Estera Popovič (ur.): Spodnja Savinjska dolina: v toku idej in doživetij po dolini zelenega zlata. Društvo mladih geografov Slovenije, 191 str. Ljubljana, 2015

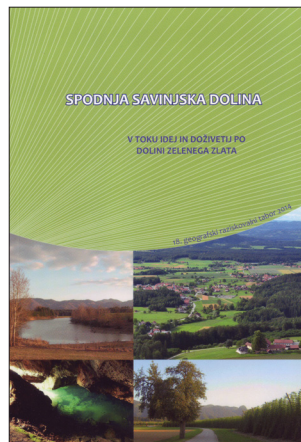
Že 18. geografski raziskovalni tabor, ki ga je kot že tolikokrat doslej pripravil naš geografski podmladek, je potekal od 5. do 13. julija 2014 v Spodnji Savinjski dolini, prizadevni organizatorji pa so leto kasneje izdali še zajeten zbornik prispevkov z glavnimi rezultati raziskovalnega dela. Zelo lepo urejen zbornik vsebuje kar 21 tehtnih člankov z zanimivo in raznovrstno geografsko vsebino, zahtevno uredniško delo pa so opravili Alenka Jelen, Miha Klemenčič in Estera Popovič, ki jih moram posebej pohvaliti za opravljeno delo.

Čeprav so se študentje na raziskovalnem taboru osredotočili na nekaj ključnih geografskih oziroma razvojnih problemov, so v prvem delu zbornika sistematično, v besedi in z lepo izdelanimi kartami, predstavili poglobljeno fizično- in družbenogeografske značilnosti preučevane pokrajine. Že v ta del preučevanja je bilo vložena veliko dela, ki se je začelo s preučevanjem različnih virov že več mesecev pred raziskovalnim taborom in nadaljevalo s terenskim preučevanjem v občasno zelo hudi poletni prirepi. Rezultat prizadevnega dela so kompaktno napisani, strokovno tehtni prispevki udeležencev tabora – od geomorfoloških in klimatskih do prebivalstvenih, okoljskih, gospodarskih in drugih značilnosti preučevanega območja.

Uspešna nadgradnja tega dela so prispevki v drugem delu zbornika, ki so rezultat terenskega preučevanja v času raziskovalnega tabora. Pri tem moram posebej izpostaviti odločitve, da zbornika niso razdelili na dva dela (splošni in posebni), saj so s tem jasno pokazali, da geografija ni nekakšna 'površna' veda, marveč veda, ki sicer res izhaja iz zelo širokih izhodišč (naravnih in družbenih), vendar pa ji ravno takšen pogled na pokrajino omogoča poseči v jedro zapletenih pokrajinskih sistemov, razumeti problematiko pokrajine in iz nje izluščiti konkretne, uresničljive rešitve. To je zapisano tudi v predgovoru in razveseljivo je, kako so naši mladi geografi prepričani, da »... *takšni raziskovalni tabori in zborniki prispevajo k širjenju pomena geografije v družbi ...[saj] je že v osnovi zelo interdisciplinarna veda, kar omogoča širši pogled na različne tematike.*«

Večji del raziskovalnega tabora je potekal v obliki tematskih delavnic (hmeljarstvo, vodni viri, turizem, vpliv intenzivnega kmetijstva na prst in vodo, geodiverzitet), rezultati pa so predstavljeni v petih skupinskih člankih v drugem delu zbornika.

Prvi prispevek iz tega sklopa se ukvarja s prihodnjimi možnostmi hmeljarstva, ki je sicer močno zaznamovalo pokrajinsko podobo in do pred leti tudi način življenja v tem

delu Slovenije, vendar je trenutno v hudi krizi, tudi zaradi izrazite izpostavljenosti dogajanju na svetovnem trgu hmelja. Površine hmeljišč in pridelek hmelja sta se v obdobju 1965–2013 več kot prepolovila, kar je najbolj prizadelo manjše pridelovalce, pridelava hmelja pa se je skoncentrirala na velikih specializiranih kmetijah (1965: 2500 hmeljarskih kmetij; 2013: 136). Avtorji prispevka predlagajo delno preusmeritev v pridelavo drugih poljščin (predvsem fižola v opuščenih hmeljskih žičnicah in industrijske konoplje), iskanje novih možnosti uporabe hmelja (npr. v farmaciji in kozmetični industriji) ter vzgojo novih aromatičnih sort hmelja, ki bi dajale žlahten pridelek za majhne, a po kvaliteti piva prestižne domače in tuje pivovarne.

Raziskovalna skupina, ki se je ukvarjala z vodnimi viri, se je prav tako znašla pred zahtevnimi problemi: na eni strani velika poplavna nevarnost, ki jo država namerava zmanjšati z izgradnjo številnih velikih suhih zadrževalnikov, na drugi strani nujnost pridobivanja novih vodnih količin za potrebe umetnega namakanja. Namesto finančno in prostorsko zahtevnega parcialnega reševanja obeh zadev študentje predlagajo tehtnejšo in sprejemljivejšo rešitev: izgradnjo mokrih zadrževalnikov na skrbno pretehtanih lokacijah, s katerimi bi hkrati zmanjšali poplavno nevarnost, zagotovili dodatne količine vode za namakanje in ustvarili nove mokrotne habitate.

Tretji prispevek je delo skupine, ki je preučevala možnosti razvoja turizma in je, za razliko od mnogih tovrstnih del, izhajala s stališča potencialnega obiskovalca in ne ponudnikov storitev. Kot prepoznavna elementa je opredelila hmeljarstvo in fevdalce z gradu Žovnek (poznejši Celjski grofje) ter izdelala več konkretnih turističnih paketov, ki bi jih mogle skupaj tržiti vse občine tega območja, mdr. Pot zlate kobulice, Grajske sledi, Od kose do kozolca, Čista energija ipd.

Negativne učinke intenzivnega kmetijstva na prsti in vodo je preučevala četrta skupina, pri čemer je uporabila model DPSIR in na osnovi poglobljene analize stanja predlagala vrsto ukrepov za izboljšanje stanja: od različnih možnosti zmanjšanja vnosa onesnaževal v prst in vodo do uvajanja dobrih kmetijskih praks ter ekoremediacijskih ukrepov na kmetijskih zemljiščih in v vodotokih.

Peta tematska delavnica se je ukvarjala z vrednotenjem geodiverzitete na primeru krajinskega parka Ponikovska planota. Tehtno analizo ključnih dejavnikov geodiverzitete in že prepoznanih naravnih vrednot so nadgradili s poskusom kvantitativnega vrednotenja geodiverzitete in ugotovili, da je ta največja v severovzhodnih in zahodnih delih planote. Zelo pomembna je tudi njihova ugotovitev, da sta za ohranitev privlačnosti tega območja enako ključna ohranjanje kulturne pokrajine in aktivno varovanje naravnih vrednot.

Zelo razveseljivo je, da postajajo rezultati študentskih raziskovalnih taborov v zadnjih letih vse tehtnejši in strokovno poglobljeni. Z njimi naši študentje dokazujejo lastne strokovne zmožnosti, ki jih morda do neke mere celo podcenjujemo. Tudi tokratni zbornik kaže, da so sposobni prizadevnega delovanja in doseči visok strokovni nivo ter lokalnim in širši skupnosti ponuditi tehtne in povsem uporabne rešitve. Vsi skupaj si moramo prizadevati, da z odhodom te generacije študentov njihovim naslednikom ne bo manjkalo veselja do tovrstnega in podobnih načinov uveljavljanja geografije.

Karel Natek